

Danviks hospital.

Huru Gustav Vasa i samband med reformationen sammanslog de båda Allmosorna (Fredags- och Söndagsallmosan), Själagården, Helgeandshuset och S. Örians hospital till en större välgörenhets- och sjukhus-inrättning, som sedermera förlades till Danviken och därav fick ovanstående namn, är sedan gammalt bekant; det är endast året, som behövt korrigeras till 1527 i stället för 1537, påvisat av dr Karl Hildebrand. I mitt bidrag till det av S. Nicolai församling i Stockholm utgivna arbetet om samma församlings kyrka har jag lämnat uppgifter om Allmosornas och Själagårdens egendomar och föreståndare; i Holmiana et Alia har jag lämnat motsvarande uppgifter för Helgeandshuset och S. Örians hospital. Här vill jag lämna några kortare notiser om Danvikens hospital eller, som det i handlingarna vanligen kallas, De fattige, även ungefär lika ofta förekommande under namnet Spettalen.

I Helga Lekamens gilles handlingar (manuskript i Kungl. Biblioteket) omtalas för 1522, att hustru Birgitta i den nedre sjukstugan vid Munkbron då blev syster i gillet och erlade sin avgift av 6 mark. Året därpå intogs post mortem hustru Elin i sjukstugan vid Gråmunka i samma gille. Med Munkbron merades på denna tid icke detsamma som i vår tid, antingen avsågs bron över till holmen, som på den tiden låg i Gråbrödragatans förlängning, eller också en bro (brygga) utefter stranden på holmens sida. Man kan vara fullt säker på att sjukstugan redan då låg på holmen och intill klostret.

Peder Brahe skriver i sin krönika: "Anno 1551 lät konung Göstaff byggja och wpeätta thill the fattiges behof och nödtorfft spettalet i Danewijken utan för Stocholm, och lade ther wnder them thil wnderhåltdt och wppeholle ehn stor räntha." Detta är nog en s.k. förenkling av de faktiska förhållandena.

Föreståndarne nämnas stundom i samband med Spettalens egendomar, varför hänvisas till följande belägg. Merendels voro de allmänt kända personer, rådmän eller dylikt, varför jag icke ansett nödigt att här taga med biografiska notiser om dem. Utom dem, som förekomma i det följande, kan här nämnas Jöns Nilsson, som var föreståndare 1545 30/3 (enl. tb, fol. 283).

I 1582-års mantalsförteckning upptages i västra kvarteret (band v, sid. 75, nr 377) Jöns Larsson som förmyndare för de fattige i Lilla

Spetalet. Om ordet Lilla skall tolkas som om man hade två olika avdelningar, och Jöns Larsson då var förmyndare för den mindre, vill jag lämna oavgjort. - Den 22 januari 1599 (tb, fol. 1 v.). lät Per Larsson i rätten uppläsa en fullmakt av vår nådiga furste, att han var ombetrodd till De fattiges gårds - och landbafogde i Danviken.

Utom föreståndare, som hade hand om det rent ekonomiska, fanns även en kaplan. Den 24 okt. 1547 (tb, fol. 73) antogs herr Sven till kaplan i Spettalen, så att han skulle vara mäster Mickel behjälplig där i klostret med mässor och predikan samt dessutom hjälpa mäster Olof i Bykyrkan, allt mot en årlig lön an 40 mark penningar och 4 pund malt. Lönen nedsattes dock 1554 17/9 (tb, fol. 120) till 30 mark årligen av staden för herr Sven, som var dag predikade i klostret. Man använde naturligtvis klosterkyrkan till predikolokal. Mäster Mickel, utan tvivel namngivare till Mäster Mickels gränd västan mur, anses av doc. Gottfrid Carlsson som sannolikt identisk med magister Langerbein. Herr Konn var kyrkoherde i Spettalen 1582. Olof Magni fordom predikant i Danviken begrovs 1657 11/8 i sin faders grav i Storkyrkan (kyrkans arkiv.) Mäster Nils Balck i Danviken förekommer i tb 1607 15/4.

Att penningmedel till Spettalen även inflöto genom allmosor i kyrkan, framgår däraf att de fattige hade en s.k. kista i kyrkan, omtalad i den förlorade tänkeboken å bladen 199 och 209, d.v.s. åren 1536 och 1537. I Storkyrkans räkenskaper i kyrkans arkiv är för 1629 6/4 antecknat, att ur de fattiges kista i sakerstigan utbetalats en del penningar.

I tänkeboken för 1593 20/8 (fol. 96). läsas följande ord. Sammalledes begerede the at man skulle finne nogonn rådñ medñ the fattige, som liggia för kyrkiedörrerne, på gaterne och i porterne, at the mätthe komma i Danewikenn eller annorstadz vnder tsak för denn Blygd och nese skuldh som man moste ellies förmode sigh afh the fremmende Nationer, som hidh förmodendes äre medh Kong: Ma T:e.

1597 11/7 (tb, fol. 394). "Blef samtycht, at Nilss Månsson, som bör achte på the fattige för kyrkiedörenn, skal alli the fattige barnenn, som ligge på gaterne, i porterne, vnder båterne, låte komma i siukestugen, Och skal för them lyses, af predicastolerne, at got folck, hielper them för gudz skuldh til födenn."

Ehuru Spettalen fått en hel del egendomar från de 5 institutioner,

varur den uppstått, så synes dock av urkunderna, att åtskilliga erhållits på andra sätt. I det följande upptager jag belägg rörande hospitalets fasta egendomar. Ehuru rådet först den 20 november 1564 (tb, fol. 64) fattade formligt beslut, att Spettalens hus skulle säljas och penningarna komma de fattige till godo, hade man redan långt tidigare börjat försäljningen. Samma dag, som beslutet fattades, uppbjöds genom Anders Eriksson ett av Spettalens hus.

I kammararkivet finnas ännu i behåll hospitalets räkenskaper för några år, idär de fasta egendomarna i staden uppräknas. Kammarrådet Klockhoff har godhetsfullt ställt avskrifter av dessa för åren 1551, 1553, 1561 till mitt förfogande, ävensom av en förteckning på Danvikens hospitals tomter på Södermalm mellan Repslagaregatan och Mellangatan, upprättad 1627 20/12. Av dessa inventarier framgår, att "De fattige" var en mycket rik institution med hundratals fastigheter bara i Stockholm. Därtill kommo gods utanför Stockholm, av vilka jag nämnt några i min skrift om Värmdö skeppslag i Upplands Fornminnesförenings tidskrift, till vilken hänvisas.

I vilken omfattning egendomarna såldes, framgår därav, att av hus och tomter inom Stockholms stad, malmarna, Uppsala och Sigtuna levererades 1551 849 mark 4 öre, 1553 719 mark och 1561 endast 652 mark 2 öre. Att hospitalet vann på försäljningarna, är uppenbart därav, att det lånade ut de kontanta penningssummorna mot 10 % - åtminstone gällde denna räntefot år 1551 - och fick rimligt betalt vid försäljningarna. Vi se t.ex., att Jacob Bagge 1551 24/4 köpte en bar tomt för 30 mark och 1 tunna strömming, som förut räntade 3 mark. Året 1551 hade hospitalet, utom de ovannämnda 849 1/2 marken, i räntor å kontanta, utlånade penningmedel inalles 115 mark, d.v.s. en totalinkomst av 964 1/2 mark, vilket måste anses som ovanligt mycket; härtill komma möjligen för övrigt även andra inkomster, nämligen från lantegendomarna utanför Stockholm.

Tyvärr är det inte många belägg, jag har att anföra beträffande de många fastigheterna i Stockholm. Vad jag kommit att antedkna, meddelas emellertid här, varvid ordningen är den sedvanliga med utgångspunkt från slottet, östra kvarteret, södra kv., västra kv. med Gråbrödraholm, inre kv.

1606 10/11 (tb, fol. 74). Jakob Bengtsson trånbrännare upplät på sin

moders, hustru Margreta, sal. Bengt Vthanbys änka, vägnar till Danviks hospital ett stenhus och grund vid Slottsbacken i Våmbafjärdingen innanför Lars Bengtssons hus på västra sidan, som ingift för hustru Margreta m.m. Ett bryggehus följde också med. Huset hade fri utgång under Lars Bengtssons hus. Gårdsrummet höll i längd ifrån ovan till på västra sidan 27 1/2 aln. Bredden nedan vid gången var 14 1/2 aln.

1618 9/11 (tb, fol. 77). Uppbjöds 1:a gången De fattiges hus vid Slottsbacken.

1620 3/4 (tb, fol. 142). Uppbjöds 1:a gången De fattiges hus under Slottsbacken.

1545 7/3 (tb, fol. 269). Anders Bottnekarl upplät till Spettalen i Stockholm ett stenhus näst nedanför det hus, som han själv bebodde, undantagandes den stora källaren under samma hus, vilken skulle tillhöra det stora huset, som hans hustru skulle ärva, och i samma stora stenhus hade hennes barn för sitt fäderne fått 250 mark.

1545 8/5 (tb, fol. 300). Anders Bottnekarls testamentærii uppläto till Laurens Monsson föreståndare för de fattige i Spettalen ett stenhus östantill i Våmbafjärdingen i Anders Bottnekarls gränd och nästa huset nedanför Anders' hus med undantag av den stora källaren under förskrivne hus, som sedermera skulle lyda under det stora huset, som sal. Anders bebodde.

1545 13/6 (tb, fol. 322). Spettalen upplät till Clemet Nilsson vårdskrivare det hus, som hans sal. styvfader Anders Bottnekarl givit till Spettalen, för samma summa, som Anders erlagt.

1548 12/11 (tb, fol. 101). Jöns Björnsson borgmästare i Strängnäs upplät till Jacob Mickelsson, ett stenhus med 4 fria murar i Våmbafjärdingen tvärs över sal. Mons Monssons hus och mellan De fattiges hus på norra sidan och Jöns Birgerssons eget hus på södra sidan, för 300 mark.

1552 12/12 (tb, dol 329 v.). Spettalen upplät genom Olof Eriksson, Torfast Olsson och Bengt Balk till Jöns Andersson rådman en tomt, som tillhört De fattige, i Våmbafjärdingen nordan och ovanför Axel Nilssons tomt, i samma gränd, för 48 mark. Längden utmed gatan var 12 alnar. - I hospitalsinventariet för 1551 står, att "Lasse Jens" köpte en tomt östantill, vilken räntade 3 mark; något tidigare upptages "Lista Jens" såsom betalande 12 öre för en tomt, av vilken hälften sålts under året. De båda skulle då vara sinsemellan identiska och samma person som råd-

mannen Jöns Andersson, vilket stämmer, enär denne även kallades Lille Jöns.

1548 23/4 (riksregistraturet). Konungen har efterlåtit åt Niels mersemakare en av De fattiges tomter i 5:e gränden från Skeppsgården i vederlag för sitt hus.

1547 28/3 (tb, fol. 13 v.). Olof Mugge upplät till gamle Lasse skrivare östan till en träbod i Lasse skrivares gränd, på norra sidan och näst nedanför Lasse skrivares egen bod. För tomten, som tillhörde Spettalen, skulle årligen betalas tomtören, men för byggningen gavs 140 mark nu.

1551 3/1 (riksregistraturet). Öppet brev för Söverin Jute på en tomt i Stockholm östan till i Lasse skrivares gränd näst upp till Söverin Jutes hus och Spettalen där i Stockholm tillyder, dock så, att han årligen skulle betala tomtören till Spettalen.- Förmodligen var denna tomt samma, som Söfferin Jwttthe betalade 12 öre för år 1551, enl. inventariet. Se även nästa.

1552 19/10 (tb, fol. 301). Spettalen, genom Bengt Balk syssloman samt Lasse Gregersson och Hindrich Olsson, förmyndare därst., upplät till Söverin Jutte en tomt östantill i Söverins egen gränd näst nedanför hans stenbodar på norra sidan. Tomtens längd var 17 alnar, bredd 16 alnar.- Se föreg.

1567 14/2 (tb, fol. 126). Spettalen, genom Thomas Björnsson, upplät till Anders Olsson ett gammalt förfallet stenhus, som kallades gerehuset och låg nedanför Svartmunkebrinken, näst nedanför Jören Benikes hus, för 800 mark.- I räkenskaperna för 1561 upptages ett hospitalets hus vid denna brink, räntande 12 mark, som möjligen kan vara det 1567 upplåtna.

1603 23/11 (tb, fol. 370). "Så framt Gambla Michell Olsson will gifua thett stenhusett som ähr belägitt i hörnett nädann för Svarttmuncke Brinckenn, geentt moth Anders Keitz huus, medt sigh inn i hoszpitalenn, till dhe fattige, Thå schall hann komma der inn, medt en pigha som honom sköter, och enn stugu för sigh sielf, och blifvue bespisett af Conuentebordet".

1605 25/5 (tb, fol. 220). Uppbjöd. Jacob Erichzonn 1:a gången Mickel Olufzons gamle rådmans hus i Jören Benichs brink på norra sidan om Jörens hus, som Mickel givit De fattige i Danviken för att där bliva intagen.

1606 20/10 (tb, fol. 62). Herr Mickel Olofsson f.d. rådman i Stockholm upplät till Danvikens hospital ett gammalt f.b. fallet stenus och grund på västra sidan om Österlånggatan, näst norr om Jören Benichz hus i kivenäbben gent emot S. Johannes' gränd, lämnades som ingift i hospitalet.

1617 23/6 (tb, fol. 201). Jon Tommossan för Danviks hospital upplät till konungens tjänare och proviantmästare Christoffer Bylow ett stenus med grund vid Österlånggatan på västra sidan i brinken näst nedanför Vallentin Nilssons hus, för 500 daler, varje daler = 32 öre.

1530 7/5 (jb I, sid. 457, nr 139). Borgmästaren Herman Foss' brev och försäkring angående 220 mark för Själagårdens och Helgeandshusets gods Bägirsta i Brännkyrka socken; han lämnar i stället inteckning i sitt fädernes hus östan till vid Långa gatan och förpliktar sig att betala/ årligen till De fattige 12 mark, till dess att han har lagt samma penningssumma i en viss ränta igen.

1569 7/3 (tb, fol. 38 v.). Protokoll över arvskifte mellan mäster Olof kyrkoherde i Stockholm på hans hustrus vägnar och Eskil Sigfriddson på Per Hanssons arvingars vägnar. Bl.a. beslöts, att båda parterna skulle giva huset i Fru Gunillas gränd till De fattige i Spettalen.

1569 18/6 (tb, fol. 48 v.). Spettalen upplät till Matts Jacobsson ett trähus östantill i Fru Gunillas gränd på norra sidan mellan Henrik Olfssons byggning och framlidne Per Killings hus, vilket hus De fattige fått i testamente efter framlidne Per Hansson fordom protonotarius regis judicij, för 700 mark.

1569 28/11 (tb, fol. 51). Jöns Jönsson upplät till Matts Jacobsson ett stenus i Fru Gunillas gränd nordan gatan, nedersta stenuset, som hustru Karin, Per Killings änka, förut ägt, för ett trähus i samma gränd nedanför samma stenus, vilket trähus Matts Jacobsson köpt av De fattige vid Danviken. Priset 700 mark.

1529 13/12 (tb, sid. 267 f.). Brandt Gotskalksson skulle få byta till sig det stenus, som låg bredvid hans eget hus och hade hört S. Jörens hospital till, på det villkor, att han skulle giva De fattige lika stor ränta igen. Han gav dem då det hus, som han köpt av Olof Pedersson i Söderköping, beläget på Skomakarebrinken, i hörnet på södra sidan, vilket han ytterligare förbättrade med en tomt i Halsbeers gränd, som han även köpt av Olof Pedersson i Söderköping.

- 1563 20/3 (tb, fol. 8 v.). Spettalen, genom Philpus Persson, upplät till Cleuus pärlstickare ett litet stenhuis med grund och träbyggning vid Vattubrinken, sunnan före Lasse Ests skomakares hus och hörnhuset åt gränden, för 600 mark,- I Danvikens hospitals räkenskaper för 1561 upptages ett hus i Skomakarebrinken, räntande 16 1/2 mark.
- 1563 20/9 (tb, fol. 24). Spettalen i Danviken upplät genom Kättil Olsson till Blasius Olsson stadens sekreterare en bar tomt, näst nedanför Blasius Olssons eget hus. Längden utmed gatan var 12 1/2 aln, bredden 12 alnar, priset 37 1/2 mark.
- 1563 20/9 (tb, fol. 25). Spettalen upplät, genom Kättil Olsson, till Erik Nilsson en bar tomt västantill i Erik Monssons gränd på södra sidan näst nedanför Erik Monssons egen tomt. Längden vid gatan 18 alnar, priset 54 mark.
- 1601 27/5 (tb, fol. 35). Sigfrid Olsson, fordom kungl. maj:ts klädeskrivare, upplät till Sven Nilsson fogde i Danviks hospital två korsverksbodan västan till nedanför Vattubrinken på norra sidan neder i gränden, näst nedanför Sigfrid Olofssons gamla stenhuis. Längden av båda tillhopa var 21 3/4 aln, bredden mellan båda gatorna; priset 160 daler.
- 1553 15/5 (tb, fol. 3 v.). Hindrich Balk upplät till Peder Andersson ett stenhuis i Ludvig bagares gränd, på norra sidan mellan De fattiges tomter, för 200 mark och 2 ungerska gyllen.
- 1547 15/8 (tb, fol. 38 v.). Spettalen upplät, genom Harald Olsson och Lasse Mickelsson, till Urban målare en tomt i Urban målares gränd, näst nedanför Harald Olssons trähus, för 70 mark. Längden av tomten var 7 3/4 aln, bredden 8.
- 1550 7/6 (tb, fol. 166 v.). Konungens trotjänare Peder Eskilsson upplät till Olof Andersson, konungens portenar på Stockholms slott, ett trähus västantill i Breda gränden på södra sidan näst nedanför De fattiges stegerhus, för 120 mark. Längden av tomten vid gatan var 13 1/4 aln, bredden likaså 13 1/4 aln.
- 1537, omkr. 1/1 (tb, fol. 204). Konung Gustav I uppläter till De fattige ett trähus och dess grund i Olof Skättes gränd.
- 1546 12/4 (tb, fol. 114). Helge Andes Spettal upplät genom sin förståndare Lasse Monsson till Lasse Thomasson ett trähus med grunden i Matts Staffanssons gränd, på norra sidan mellan Matts Staffanssons trä-

hus och Hans timbermans hus för 80 mark örtugar. Längden av tomten under samma hus var $14 \frac{3}{4}$ aln, bredden 12 alnar.

1545 13/6 (tb, fol. 320). Spettalen upplät, genom Lasse Monsson, till Hans Persson i porten 2 uppmurade källare i Madz Mortenssons gränd på norra sidan för 50 mark. Vad källarne voro värda mera än 50 mark, skulle konung Gösta unna henne för det hus, som han låtit riva ned vid slottet.

1570 22/4 (tb, fol. 148). De fattige uppläto genom Eric Moensson till Germund Jonsson en tomt västantill för 400 mark näst nedanför Germunds hus, där han bodde.

1570 12/7 (tb, fol. 167 v.). Hospitalet vid Danviken upplät genom Erik mjölnare och Bertil Arson till Germund Jonsson en tomt i Mose gränd på norra sidan näst nedanför hans eget hus. Längden var 20 alnar, priset 10 . / priset 400 mark.- I denna gränd upptages 1561 i hospitalets räkenskaper två tomter, som räntade 12 öre vardera. De båda tomterna voro väl de båda, som Germund Jonsson fick upplåtelse på 1570.

1549 21/12 (riksregistraturet). Nils skrivare får tillåtelse att byta bort sitt hus i Nils Helsing's gränd mot ett annat, östantill, som tillhör De fattige. - Se nästa.

1550 21/4 (tb, fol. 162). Spettalen upplät till Niels Olsson rådman huset östantill mellan Buddans Eriks hus och Jacobs hus. Samtidigt upplät samme Niels Olsson till Spettalen sitt stenhuis i Niels Helsing's gränd jämte mellangift i penningar, se föregående.

1564 23/8 (tb, fol. 54 v.). Spettalen upplät, genom Anders Eriksson, till Hindrik Balk rådman en bar tomt i Nils Helsing's gränd, den nedersta tomt. Längden utmed gatan var $17 \frac{1}{2}$ aln, bredden $11 \frac{1}{2}$ aln, priset 50 mark.

1566 2/9 (tb, fol. 116 v.). Spettalen upplät, genom Thomas Björnsson, till Ambrosius Bertilsson konungens bryggare ett stenhuis, som konungen genom brev givit honom, sedan kungen först köpt det av De fattige. Läget var i Nils Helsing's gränd på norra sidan och mellan Cleuus Beckhus' stenhuis, ett på vardera sidan; priset 750 mark.- I hospitalets räkenskaper för 1553 upptagas 2 hus i denna gränd, det ena räntande 8 mark, det andra 16; dessutom en tomt, som gav 1 mark i ränta. År 1561 kvarstår ett hus med 13 marks ränta.

1540 26/4 (jb I, sid. 458, nr 144). Hustru Britas, Anders Hanssons änka,

bytesbrev, varigenom hon uppläter till De fattiges hospital i Stockholm ett stenhus i Gråmunkegränden, på södra sidan, näst nedanför Olof Dys- ters hus, och får i vederlag De fattiges tomt på Svartmunkegatan, in- nanför det stenhus, hon nu bodde i.

1554 16/4 (tb, fol. 73). Olof köttmångers arvingar uppläto till Lille Harald, Olofs styvson, hälften i det stenhus, som sal. Olof köttmång- lare bott i, vid Gråmunkegränden på södra sidan mellan De fattiges sten- hus och hustru Malins Lasse Perssons hus. Priset 200 mark och en sil- versked om $3 \frac{1}{2}$ lod.

1556 19/2 (tb, fol. 184 v.). Spettalen upplät, genom Tönies Bengtsson, till Hans Kranck ett litet förfallet stenhus i Gråbrödragränden på södra sidan och näst nedanför Hans' eget hus. Priset 220 mark.- Se min uppsats i Samf. S. Eriks årsbok för 1919, sid. 119.

1563 21/4 (tb, fol. 18 v.). Spettalen upplät, genom Erik Olsson, till Anders Sigfridsson ett stenhus i Gråbrödragränden på södra sidan mellan bagarehuset och Claus Jönssons hus, för 900 mark.

1564 21/2 (tb, fol. 61). Konung Erik XIV upplät till kungl. sekr. Peder Eriksson ett kronans hus i Gråbrödragränden på södra sidan med fria gator på båda sidor. Huset tillhörde förut Spettalen, och det betalades med 800 mark, som De fattige fingo räntan av.

1565 16/4 (tb, fol. 77). Spettalen upplät, genom Erik Monsson, till Eskil köttmånglare ett stenhus i Gråbrödragränden på södra sidan mel- lan Mons Olssons hus och Olof Hindricassons hus, för 900 mark.

1569 18/5 (tb, fol. 47). Spettalen upplät, genom Knut Persson, till Eskil Larsson murmästare ett stenhus i Gråbrödragränden, huset evanför sal. Per Hanssons hus, för 700 mark.

1601 6/5 (tb, fol. 24). Jören Bähr och Ludvig Geilitz krävde på den gamla skolstugan, som var staden given i testamente, att staden ville till dem utgiva, vad huset var mera skattat för. Beslöts, att de fingo sälja huset till vem de ville och därefter leverera till staden, kyr- kan och De fattige först deras del, här huset blivit sålt, så stor som vars och ens del var given i testamentet.

1609 30/1 (tb, fol. 21). säges, att den gamla skolstugan blivit värde- rad till 2400 daler, varav staden skulle få 1000 daler, och att i tes- tamente åt både kyrkan och De fattige givits 250 daler.

1570 28/8 (tb, fol. 178). Spettalen upplät, genom Niels Persson och

Erik mjölnare, till Jöns Månsson ett hus i Urvädersgränden på norra sidan, där hustru Anna bodde och hatts Tomasson hade sitt hus.

1570 26/10 (tb, fol. 195). Hospitalet upplät, genom Erik mjölnare och Bertil Larsson, till Hans Lackeie ett stenhus i Urvedersgränden på södra sidan, för 800 mark.

1536 12/8 (riksregistr.). Lasse bårdskärare får av konungen ett stenhus, som Anders Hansson förverkat, västan till på Långa gatan, mellan ett stenhus, som tillhör De fattige, och Lasse köttmangere bor i sunnan till, och på den andra sidan nordan till, där Yffuars Matz bor.

1547 24/9 (tb, fol. 41 v.). Anders Björnsson skräddare upplät till välbördig Thomas Jönsson till Gesterby ett stenhus på Västerlånggatan mellan Spettalens hus och Lasse Gregerssons hus, för 950 mark.

1553 19/6 (tb, fol 22 v.). Sigfrid överskärare, Hans Persson och hustru Brita, Madz Olssons i Tappeström änka, uppläto till välbördig man Lars Tursson till Penningby ett stenhus, som de ärvt efter sal. hustru Margareta gamle Niels skrivares, på Västerlånggatan mellan Jöns Andersson och Spettalen på norra sidan, med 2 portar, den ena ovan, den andra nedan på Långgatan, för 1800 mark.

1564 15/5 (tb, fol. 46). Spettalen upplät, genom Frans Persson, till Sven Björnsson konungens myntskrivare ett sitt stenhus, som Frans själv besuttit, på Västerlånggatan mellan mästern Hans Ofeggs hus och De fattiges hus, för 1800 mark.

1564 18/9 (tb, fol. 57). Spettalen upplät, genom Anders Eriksson, till Bengt Thomasson ett förfallet stenhus på Västerlånggatan, på norra sidan, näst sal. Hans Busses hus, för 500 mark. I köpet ingingo 2 små källare, 1 gatubod, 2 portar (den ena ovan, den andra nedan gatan).

1565 26/3 (tb, fol. 73 v). Spettalen upplät, genom Anders Eriksson, till Peder Svensson konungens kammerskrivare ett förfallet stenhus på Västerlånggatan mellan Lasse Hanssons och Lasse Joenssons egendomar för 550 mark.

1565 9/7 (tb, fol. 84). Spettalen upplät, genom Erik Monsson, till Lasse Olsson ett gammalt förfallet stenhus på Västerlånggatan på södra sidan mellan Thorfast Olssons hus och det, vari Lasse Friis då bodde, jämte en bar tomt nedanför samma hus i grändan, vilken tomt av ålder hört till huset. Tomtens längd var 20 1/2 aln, bredd 11 3/8.

1565 9/7 (tb, fol. 84 v.). Spettalen upplät till Lasse Joensson ett

gammalt förfallet stenhús på Västerlånggatan mellan salig Olof Pauls-
sons hus och Peder Svenssons hus, för 700 mark.

1565 15/10 (tb, fol. 90 v.). Spettalen upplät, genom rik Monsson, till
konungens myntskrivare Sven Björnsson ett stenhús på Västerlånggatan
näst Sven Björnssons hus, där han bodde, för 500 mark.

1565 15/10 (tb, fol. 91). Spettalen upplät till Peder Nilsson ett för-
fallet stenhús på Västerlånggatan mellan sal. Bengt Thomassons hus och
Lars Turssons hus, för 500 mark. I köpet ingingo 2 små källare och 1
gatubod.

1567 17/3 (tb, fol. 127). Spettalen upplät, genom Thomas Björnsson,
till Niels gullvävare ett stenhús på Västerlånggatan tvärs emot Ja-
cob Perssons hus på södra sidan och näst ovanför Lasse stålboogssmeds
hus, för 600 mark.

1563 14/12 (tb, fol. 36 v.). Spettalen upplät, genom Kättil Olsson,
till Peder Monsson konungens slottskrivare ett gammalt förfallet sten-
hus på Smedjegatan på norra sidan, näst Lille Mickels hus, för 350
mark.

1563 14/12 (tb, fol. 37). Spettalen upplät till Jöns smidh ett litet,
gammalt förfallet stenhús på Smedjegatan på norra sidan, mellan Pedher
Monssons hus och Ambrosius smeds hus, för 250 mark.

1565 25/6 (tb, fol. 82). Spettalen upplät, genom Erik Monsson, till
välbördig Siwardt Krusse befallningsman på slottet, ett stenhús på
Smedjegatan inemot Norreport, mellan mäster Hans guldsmeds hus och
Bengt knivsmeds hus, jämte övre valvet över gränden mellan båda; sam-
ma hus försträckte sig ner i gränden på södra sidan. I upplåtelsen in-
gick en bar tomt tvärs över gränden på norra sidan, vilken förut till-
hört samma hus.

1565 25/6 (tb, fol. 82 v.). Spettalen upplät, genom Erik Monsson, till
Bengt knivsmid ett stenhús vid Norreport på södra sidan, med det
nedre valvet över gränden, mellan Bengts hus och Sivard Krusses hus,
och en bar tomt näst nedanför samma hus, som förut hört dit. Längden
utmed gatan var 16 alnar, bredden 15; priset 1100 mark.

1567 9/6 (tb, fol. 130 v.). Spettalen upplät genom Olof Olsson, till
mäster Jacob bardskärare ett stenhús på Smedjegatan mellan Jöns slak-
tares hus och sal. Hans Beiers (?) hus, för 800 mark.

1533 juli (?) (tb, fol. 17). Anders lekares arvingar försälja en bygg-

ning och gård på Gråmunkeholm till Danviks hospital.

1527 25/8 (tb, sid. 153). Hans Nagel och hans hustru Birgitta Ingeualdsdotter talade på tre hus, som den senares förre man, Anders Helsing, givit under Själagården, alla belägna vid Skarpencoord, vilka de dock ville skulle tillhöra De fattige, d.v.s. Spettalen, som således fanns till redan då; detta belägg har varken beaktats av doktor Karl Hildebrand eller arkivarien N. Östman.

1536 (tb, fol. 192). De fattige uppläto till Jacob Bagge en tomt vid Själagården.

1551 24/4 (tb, fol. 219 v.). Spettalen upplät, genom Erik Stutt, Erik Jacobsson, Bengt Balk till Jacob Bagge en bar tomt mellan Själagårdsmuren och Jacob Bagges eget trähus, som han bytte till sig av Hindrich Olsson för 30 mark och 1 tunna strömming. Längden av tomten var från Bertil Monssons trähus och upp till gatan 30 alnar, bredden nedtill av tomten från Bertil Monssons stenus och till själagårdsmuren 16 $\frac{3}{4}$ aln, bredden uppe vid gatan mellan Jacob Bagges trähus och själagårdsmuren \sim $\frac{1}{2}$ aln.

1565 9/7 (tv, fol. 85 v). Spettalen upplät till Assur kammarskrivare ett stenus på Kinhestegatan på norra sidan mellan Erik Olssons trähus och Paul Sasses trähus med en liten bar tomt innanför huset på norra sidan, för 800 mark.

1565 19/3 (tb, fol. 71 v.). Spettalen upplät, genom Anders Eriksson, till konungens "kehresven" Lasse Hindrichsson ett stenus på Tunnbindaregatan, hörnhuset gentemot Vårfrugillestugan.

1565 9/7 (tb, fol. 83 v.). Spettalen upplät, genom Erik Monsson, till konungens "kehresven" Morten Påuelsson ett stenus på Tunnbindaregatan, mellan Lasse "kehresvens" hus och sal. Philippi guldsmeds hus, för 800 mark.

1545 7/10 (tb, fol. 18). Herman Sprack och hans hustru Elizabetta uppläto till Peder Nilsson borgmästare bl.a. ett stenus på Svartmunkebrinken, mellan Erik Erikssons hus och Spettalens hus, gentemot gamle Hans skräddares hus.

1547 5/12 (tb, fol. 62). Spettalen upplät genom Lasse Mickelsson en tomt bakom Erik skinnares hus.

1549 8/3 (tb, fol. 107). Spettalen upplät till Erik skinnare rådman en tomt bakom Erik skinnares eget hus, där Hans Schotte bardskärare nu

bodde, den fasta grund nedanför samma tomt innanför Spettalens eget hus på Svartmunkegatan tvärs över Gerlag van Empdens hus på norra sidan, som fordom kallades Köpenhamn. Erik skinnare skulle ha sitt dropprum i Spettalens tomt och fritt in i Erik Jacobssons tomt, dock med järngaller utanför. Tomtens bredd från Eriks hus och in till porten var $10 \frac{7}{8}$ aln, längd från porten in till Erik Jacobssons tomt $16 \frac{3}{4}$ aln, bredden ovan till mellan Erik Jacobsson och Erik skinnare $12 \frac{1}{2}$ aln, längden mellan Erik skinnares hus och in till porten på norra sidan $19 \frac{1}{2}$ aln.

1553 8/3 (riksregistr.). Konungen upplät till Olof Jönsson ett stenhus med gårdsrum, som förut funnits därunder, liggande på Svartmunkegatan, näst nordan Bengt Hanssons hus, vilket stenhus konungen köpt av De fattige i Stockholms spettal. I stället fick konungen av Olof Jönsson ett skattegods Glije på Lovön utanför Stockholm.

1546 5/7 (tb, fol. 145). Helgeandskapell på Gråmunkeholm upplät till Erik Ålänning ett Spettalens hus i S. Nicolai port, nästa hörnhuset på södra sidan, som Joan i Skällnora ägde, och näst ovanför Staffan Hindrissons hus i Uppsala, som Erik köpt av Spettalen för 500 mark. Grunden undantogs. Samtidigt upplät Erik Ålänning till konungen en tomt vid Slottsbacken till yrtagården.

1538 (tb, fol. 251). De fattige försälja tomt vid Köpmangatan till Erik Jacobsson.

1565 5/11 (tb, fol. 91 v.). Spettalen upplät, genom Hindrich Kamp, till Peder Jönsson rådmän ett litet stenhus mellan murerne och nordan före den lilla trånga travogränden med en liten bar tomt näst nedanför samma hus, för 550 merk.

1574 21/4 (jb I, sid. 458, nr 145). Herr Anders Sigfridssons till Bro Brev angående de gårdar, som han har bytt med Stockholms hospital, vari han förpliktar sig, att enär den tredje gården, som nu ligger öde i Hernevi, bliver besutten, och avrad kan utgöras, årligen leverera till De fattige 1 pund korn, emedan hans gårdar i Fielestad ränta mindre än Hernewi godzet, till dess att han kan skaffa dem fullt vederlag. Se nedan belägget av 1589 10/2.

1585 25/10 (jb II, sid. 458, nr 148). Borgaren Anders Jönssons handskrift på 70 daler, som han fått låna av Danvikens hospital.

1589 10/2 (jb I, sid. 458, nr 149). Anna E sdotters, sal. Anders Sig-

fridssöns änka, brev, givet till Stockholms hospital på en gård benämnd Qvarneboda, belägen i Romfartuna socken, till vederlag för ett pund korn i ränta.- Se ovan belägget av 1574 21/4.

1589 22/7 (jb I, sid. 458, nr 150). Synings- och mälismannainstrument angående ett jordebyta mellan Jöns Persson i Vllebro och Stockholms hospital.

Att hospitalet flyttades till Daneviken före 1561, är tydligt därav, att inga inkomster detta år komma från tomterna på Gråbrödraholmen, vilka hospitalet på något sätt avhänt sig. Byggandet av det nya hospitalet vid Danviken tog nog lång tid. I stadens räkenskaper för år 1554 (Städers acta, Kammararkivet) omtalas, att för 313 dagsverken, som gjorts på nye spettalen i Daneviken och på "Quernedampnen", hade utbetalats 2 öre för varje med inalles 78 mark 2 öre. Flyttningen är således skett under något av åren 1554 - 1560.

Till slut en tablå, visande hospitalets egendomar åren 1551, 1553, 1561, varvid är att märka, att 1561 även upptages avkastning från Skura, Duvnäs, Järta.

År 1551

Östantill 5 tomter (varav 1 1/2 såld under året)

Mellan mur 7 hus, varav ett på (Tyska) brin

Måns Hinderssons gr.

Breda gr.

Harald Olsson gr.

Skottans gr.

Måster Mickels gr. 3 hus (varav 1 sålt under året), 1 tomt

Moysses gr. 1 hus, 1 tomt

Nils Helsings gr. 2 hus, 1 tomt

Västerlånggatan 8 hus, 1 våning

Gråmunkegränden 7 hus, 2 tomter

S. Lars' gr. 3 hus (varav 1 sålt under året), 1 våning, 2 bodar, 2 källare

Urvedersgr. 4 hus, 1 våning, 1 bod, 1 gammalt stegerhus

Smedjegatan 10 hus, 2 tomter

{ Stora badstugan
6 våningar, 24 tomter "Kijvenebz
tomten", "Galregården", 3 svinhus
1 "Smorrie stuffwn", 8 köttmångere } hus

Gråmunkeholm

Svartmunkegatan 4 hus, 3 våningar, 3 bodar

År 1553

4 hus, varav ett på Tyska brinken

1 tomt

1 tomt

1 tomt

7 hus, 1 tomt, 1 källare

2 hus (1 hus i st. fört till nästa gr.) 1 tomt

2 hus (1 hus fört hit i st. för till föreg.), 1 tomt 1 hus, 2 tomter

2 hus, 1 tomt 1 hus

2 hus, 1 smedja

8 hus, varav 4 i Västra kv., 1 bod, 1 källare

6 hus, 1 bod, 1 tomt i geran

2 hus, 1 källare

4 hus

4 hus, 2 bodar, 1 gammalt bryggerhus (bränt)

8 hus, 2 tomter

10 hus, 2 tomter (varav en tomt vid Norreport bränd)

{ 25 tomter, "Kiffuenebben", "Galiegorden", 1 bod

2 svinhus, Stora badstugan (revs ned Philippi et Jacobi, bodar), 8 kött-

3 hus, 2 våningar, 3 bodar

{ Svartmunkebrinken: } 2 (1.1) hus, 4 bodar, 1 tomt

År 1561.

3 hus, varav ett på Tyska brinken

1 tomt

1 tomt

1 tomt

Hospitalet hade även andra inkomster, som synes av följande belägg.

1582 4/3 (Sandbergiska saml. Yy, fol. 9455, Kammararkivet) utdelades till Darviken 18 daler och "uti thet nya Spettalet" 2 daler.

1615 24/7 (Städernas acta, Stockholm, Kammararkivet) lämnade Erland Jonsson och Jonn Thomesson, förmyndare vid hospitalen i Daneviken, kvitto på 102 daler, som fallit i stadens Storkyrka.

1616 23/7 (l.c.) lämnade samma personer kvitto å 229 daler, som fallit i Storkyrkan.

1673 10/3 (St. fol. 12 v.). Datto herr Nils Krusne ridder och stifts-
lära på Stockholms slott samt Erik Björnsson befälhållare i
Stadsens och borgens och stadsens. Denne dag äro de nämnda ut-
ter general rådgång, såsom i Huset och i Stadsens utskott.

1575 3/3 (St. fol. 4). Jacob Sjögren, kungl. majestä tronar och ständ-
re, har tillkommit i skrifvarestugan, att kungl. majestä tillåtit
guldsmiderna för deras underhåll och utgifter till en viss
sitt det gamla silver, som de äro tillåtna att fört i guldsmid-
skulle det vara så gott, att det var tillåtna att fört i silver
14 lod, i kvintal mindre, och ingående ringarna.

1595 17/9 (St. fol. 101 v.). Samma dag på kammarestugan berättande
Göran Ericsson, Henrik Ericsson, Nils Ericsson, Erik Ericsson, Per
Ericsson, Jacob Ericsson, och andra som general rådgång utskott,
att förande böcker, som Jöran Piperas instruktör hade tillämnat som
qvinnor och ägde, att den hade något icke tillräckligt, denna utskott
skulle, att den kunde ha tillräckligt böcker och följande böcker
stilla, utskottet till och öfver.

1. Att den utskottet för löst och tillräckligt.
2. Att utskottet skulle tillåta något tillräckligt.
3. Att utskottet skulle tillåta något tillräckligt och
att utskottet skulle tillåta något tillräckligt.
4. Utskottet skulle tillåta något tillräckligt, tiller utskottet, som till
kunde göra utskottet till tillräckligt.
5. Utskottet skulle tillåta något tillräckligt.
6. Utskottet skulle tillåta något tillräckligt och tillräckligt.
7. Utskottet skulle tillåta något tillräckligt.
8. Att utskottet skulle tillåta något tillräckligt och tillräckligt.
9. Utskottet skulle tillåta något tillräckligt, att utskottet skulle tillåta